

Становище

от проф. д-р Амелия Личева, Катедра „Теория на литературата“, Софийски
университет

за дисертационен труд от доц. д-р Ирена Кръстева
на тема „ИЗПИТАНИЕТО НА ПРЕВОДИМОСТТА (Съвременни
парадигми на превода)“

за присъждане на степента „доктор на науките“

Дисертацията на Ирена Кръстева представлява интердисциплинарно изследване, доколкото съчетава философия, теория на литературата, културология и преводазнание, доказвайки, че съвременната наука все по-малко разчита на твърдите граници и чистите жанрове. Авторката е преподавател по теория на превода и трудът ѝ ще бъде от полза на студентите, изучаващи тази дисциплина, защото запознава с важни теории в преводазнанието и по-специално с онзи клон от него, който залага най-вече на семиотиката, рецептивистиката и херменевтиката. Паралелно с това трудът би могъл да се превърне в ценно помагало и за изучаващите теория на литературата, защото в него има подробни запознания с теориите на някои от най-ярките фигури в литературознанието на 20 в. - Ханс Роберт Яус, Волфганг Изер, Пол Рикъор, Жак Дерида, Умберто Еко. Благодарение на тези представяния, онагледени и с множество цитати, става ясно как работят теориите им и какво приложение имат.

Отвъд чисто литературоведските идеи, наблягащи върху проблеми като четенето, интерпретацията, разбирането, фигурата на читателя, деконструирането на смисъла, изследването прокарва споменатите нишки и между литературознанието и философията, показва пресечните им точки, взаимните влияния. Потопена в този контекст, теорията на превода се

очертава като дисциплина, полагаща мисленето за превода в парадигмата на онтологията, херменевтиката и семиотиката и говореща за естетика на превода, преводимостта на културите, превода като херменевтична парадигма и пр. В този смисъл дисертацията, която отлично владее предмета си, се вписва в онази линия в преводознанието, отворена към поетиката на превода и за която важни са някои екзистенциални постулати, обсъждащи „задачата на преводача“, видовете превод, договора за превод, категориите близко, далечно, свое, чуждо; обогатяването на собствения език чрез чуждия, прозрачността и буквалността, превода като „междуезичие“. Тук важните имена, които се обсъждат и чиито идеи отново детайлно се представят, са: Валтер Бенямин, Жак Дерида, Антоан Берман, Анри Мешоник, Джордж Стайнър. Похвално е, че на места Кръстева посочва и как тези идеи рефлектират в оценяването на преводите, като в това отношение би могло да се поработи върху обогатяването с примери и вкарването на лична оценка в критиката на преводите.

На фона на съвсем обяснимото доминиращо западно присъствие, добро впечатление прави обръщането и към славянската традиция, което Ирена Кръстева демонстрира най-вече когато говори за семиотичните тенденции в превода. Акцент тук са имена като Иржи Леви и това на българина Александър Людсканов. В този смисъл чудесно би било, ако изследването продължи крачката, която е направило и се спре и на съвременни български изследвания, които коментират един или друг от авторите, за които става дума в дисертацията. Например „Славяно-славянският превод“ от Искра Ликоманова, в който не липсват и важни постановки за превода изобщо, както и разработките на Евгения Панчева и Александър Кьосев върху рецептивната естетика и херменевтиката, направени съответно в „Теория на литературата“ и в „Караниците около четенето“.

Модерността си трудът на Ирена Кръстева защитава и чрез вписването на теорията на превода в културологичната проблематика и мисленето му в призмата на медиатор между културите.

Авторефератът достоверно предава съдържанието на дисертацията, а приносите са коректно формулирани.

Въз основа на посочените достойнства и на проявените аналитични умения гласувам със „за“ за присъждането на доц. д-р Ирена Кръстева на степента „доктор на науките“.